

MIKOLÁŠ ALEŠ V PLZNI

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy, Pražská 18, Plzeň
Západočeské muzeum v Plzni, výstavní sál č. 1, Kopeckého sady 2, Plzeň
6. 9. 2013 – 3. 11. 2013

VERNISÁŽ: 5. 9. 2013 | 17 hodin | výstavní síň Masné krámy, Pražská 18, Plzeň

Mezi lety 1892 až 1904 navrhl Mikoláš Aleš (18. 11. 1852 – 10. 7. 1913) výzdobu pro fasády devatenácti plzeňských domů, což představuje úctyhodný počet srovnatelný jen s realizacemi v Praze, kde je domů s Alšovými sgrafity nejvíce. Alšovo působení v Plzni je neodmyslitelně spjato s osobností architekta a majitele stavební kanceláře **Rudolfa Stecha** (1. 9. 1858 – 2. 1. 1908), který ho roku 1892 oslovil s první nabídkou spolupráce. První dům s Alšovými sgrafity v Plzni byl dokončen právě před 120 lety, r. 1893.

Většina Alšových plzeňských návrhů byla určena pro stavby prováděné Stechovou firmou. Aleš během svého života spolupracoval na podobných projektech s řadou architektů v Praze i ve venkovských městech, s některými i opakovaně, jako například s Antonínem Wiehlem či Dušanem Jurkovičem, ale s žádným tak intenzivně jako s Rudolfem Stechem. Podílel se i na jeho mimoplzeňských zakázkách: přestavbě děkanského kostela Narození Panny Marie ve Vodňanech a hotelu U Arcivévodý Františka Ferdinanda (zvaném též Hotel Dvořáček) v Písku.

Ani v jednom případě se v Plzni nejednalo o veřejnou objednávku. Zadavateli staveb byly soukromé osoby, pro něž Stechova firma stavěla činžovní domy, nebo plzeňští podnikatelé, kteří si pořizovali domy vlastní. Například František Rehwald, majitel firmy na výrobu leptaného a malovaného skla, či Jan Cingroš, majitel továrny na zpracování kamene. Blok domů v Nerudově ulici byl velkým stavebním podnikem samotného Stecha, který tu na svém pozemku stavěl činžovní domy na prodej.

Jak vyplývá z dobových pramenů, Aleš se nezabýval jen sgrafity, ale navrhoval i další dekorace domů, jako např. malované vlysy v interiéru, vitráže a výplně z leptaného skla či štukové reliéfy, které podle jeho kartonů prováděl sochař Otokar Walter. Aleš sám nikdy nepracoval přímo na fasádě, k tomu byl vždy přizván někdo z okruhu jeho osvědčených spolupracovníků, o němž se vědělo, že dodrží charakteristické rysy mistrovsky pružné kresby. Jeho úloha spočívala v přípravě kartonu, z něž se pak kresba přenášela na omítku. V Plzni Alšova sgrafita a fresky na fasádách prováděli architekt Josef Farkač a malíři Jindřich Duchoslav Krajíček a Josef Bosáček. Zvláště velké figurální kartony později začaly přitahovat pozornost sběratelů a dostávaly se do soukromých a státních sbírek. Některé z vystavených kartonů z majetku ZČG prošly v minulosti nákladným restaurováním (podpořeným grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska prostřednictvím Finančního mechanismu EHP), jiné jsou vystavované v původním stavu.

Plzeňské obrazy se poměrně brzy začaly nacházet ve špatném stavu. Dnes jsou sgrafita všech plzeňských domů již poněkoličaté, s větší či menší věrností, upravena a žádné vlastně přesně neodpovídá původnímu provedení. Díky často závažnému poničení, kdy odpadaly celé kusy omítky, nezvěstným kartonům a pouze černobílým fotografiím zachycujícím původní stav, jsou dnešní sgrafita pozměněná v kresbě i barevnosti. Tři z nich už dnes neexistují. Tím se jen zvyšuje hodnota a výjimečnost původních vlastnoručních Alšových kartonů.

Výstava uspořádaná při příležitosti **100. výročí úmrtí Mikoláše Alše** Západočeskou galerií a Západočeským muzeem v Plzni – institucemi, které spravují největší část Alšových dochovaných kartonů pro plzeňské fasády – je rozdělena na dvě části, z nichž každá se zaměřuje na určité tematické okruhy:

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy, Pražská 18, Plzeň
První plzeňské domy architekta Rudolfa Stecha / Nerudova ulice v Plzni

Západočeské muzeum v Plzni, výstavní sál č. 1, Kopeckého sady 2, Plzeň
Karton jako předloha / Alšovi spolupracovníci / Restaurování Alšových sgrafit během 20. století

První část výstavy v Masných krámech přibližuje počátky působení Rudolfa Stecha v Plzni a první stavby vzniklé ve spolupráci s Alšem. Zároveň jsou tu vystaveny velkoformátové figurální kartony s historickými a literárními náměty určené pro výzdobu pětice domů v Nerudově ulici, které představují asi nejvýraznější Alšovu a Stechovu plzeňskou realizaci.

Část výstavy, kterou nabízí Západočeské muzeum, se zaměřuje na kartony a jejich roli v procesu výzdoby fasády, na osobnosti Alšových plzeňských spolupracovníků a osudy sgrafit a fresek během 20. století. Vedle známých historických, a žánrových návrhů budou v muzeu poprvé k vidění také Alšovy předlohy k ornamentální výzdobě fasád či ojedinělé barevné návrhy objevené nedávno v muzejních sbírkách.

Autorka textu: Ivana Jonáková

PUBLIKACE

K výstavě Západočeská galerie v Plzni vydává celobarevnou publikaci (86 stran, 152 obrázků) s texty Jany Domanické, Petra Domanického, Ivany Jonákové, Jana Mergla a Jarmily Štogrové. Autorem grafické úpravy je Luboš Drtina.

REALIZAČNÍ TÝM

Koncepce projektu: Petr Domanický, Ivana Jonáková, Jan Mergl

Výstava v Západočeské galerii

AUTOŘI VÝSTAVY:	Petr Domanický, Ivana Jonáková
KURÁTORKA VÝSTAVY:	Ivana Jonáková
GRAFICKÉ ŘEŠENÍ:	Luboš Drtina
FOTOGRAFIE:	Radovan Kodera
JAZYKOVÁ KOREKTURA TEXTŮ:	Helena Chýlová
MODEL:	Miroslav Koranda
ŘEZANÁ GRAFIKA:	Jakub Čermák
INSTALACE:	Jan Jirka, Petr Kutek
DOPROVODNÝ PROGRAM:	Marcela Štýbrová, Jiří Hlobil
TISK:	Dragon Print s.r.o.
DÍLA PRO VÝSTAVU ZAPŮJČILI:	Magistrát města Plzně – Archiv odboru stavebně správního Národní galerie v Praze Památník národního písemnictví Západočeské muzeum v Plzni
PARTNEŘI:	Plzeňský kraj, Ministerstvo kultury ČR, Plzeň 2015, o.p.s., Rada galerií ČR, Plzeňská teplárenská, Bohemia Sekt
MEDIÁLNÍ PARTNEŘI:	Mladá fronta DNES, I-Prague, Český rozhlas Plzeň, Plzen.cz, Railreklam, Centrum Bavaria Bohemia Schönsee

Výstava a publikace byly připraveny ve spolupráci s projektem Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015 za finanční podpory Ministerstva kultury ČR. www.plzen2015.eu, www.mkcr.cz

Výstava v Západočeském muzeu

AUTOŘI VÝSTAVY:	Jana Domanická, Jan Mergl, Jarmila Štogrová
INSTALACE:	Ludmila Kristová, Miroslav Hakr, David Lang, Miroslav Tříška

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY S AUTORY VÝSTAVY

3. a 17. 10. 2013 od 17:00 v ZČG

10. a 24. 10. 2013 od 17:00 v ZČM

www.zpc-galerie.cz, www.zcm.cz

KONTAKTY PRO MÉDIA:

Eva Reitspiesová

Public Relations – Západočeská galerie v Plzni

Tel. 377 908 514, mobil 731 474 266

E-mail: reitspiesova@zpc-galerie.cz

Romana Němečková

Public Relations – Západočeské muzeum v Plzni

Tel. 378 370 138, mobil 603 286 993

E-mail: rnemeckova@zcm.cz